

Васечко Л.О., викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять досудове розслідування Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук

До питання правового регулювання суспільних відносин
у сфері медичної діяльності

Євроінтеграційні процеси, які достатньо інтенсивно впливають на сучасний стан правотворення в Україні, відіграють значну роль у формуванні державної політики в різних сферах суспільного життя. Однією з найбільш важливих є сфера охорони здоров'я. Підвищення рівня безпеки, зміцнення системи охорони здоров'я та приведення стандартів у сфері медичної діяльності в Україні до рівня європейських є актуальним завданням, яке потребує невідкладного вирішення.

З одного боку, законодавча база України у сфері охорони здоров'я є достатньо розгалуженою, охоплює широке коло питань. Так, лише на конституційному рівні можна виокремити наступні способи правового регулювання охорони здоров'я населення: 1) правовстановлюючі норми, які закріплюють або певним чином уточнюють право на охорону здоров'я та обов'язок держави сприяти збереженню здоров'я населення; 2) правообмежувальні норми, які направлені на забезпечення охорони здоров'я шляхом встановлення певних заборон та обмежень щодо дій, які потенційно можуть зашкодити здоров'ю населення; 3) правозахисні, які встановлюють можливість захищати свої права на охорону здоров'я [1]. Однак, з іншого боку, вітчизняне законодавство у досліджуваній сфері є

морально застарілим, не відповідає вимогам часу та відповідно не узгоджується з європейськими прагненнями України.

Тому цілком логічно, що до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони увійшла глава 22 «Громадське здоров'я», у якій закладено основи співробітництва між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами у сфері охорони здоров'я. Варто особливо відзначити статтю 428, якою визначено, що Україна поступово наближує своє законодавство та практику до принципів *acquis* ЄС, зокрема у сфері інфекційних хвороб, служб крові, трансплантації тканин і клітин, а також тютюну [2].

Певна робота законодавчого органу України у цьому напрямі уже здійснюється. Так, 21.04.2016 р. Верховною Радою України було прийнято у першому читанні проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони здоров'я та трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людині (реєстр. № 2386а-1). Проектом Закону передбачається, що кожна повнолітня дієздатна особа може дати письмову згоду стати донором органів та/або анатомічних матеріалів після своєї смерті. Після дачі дозволу на таку особу оформлюється картка потенційного донора державного зразка. Також законопроектом передбачається, що заява про надання дозволу на трансплантацію може бути відкликана [3]. В цілому такий варіант вирішення питання наповнення бази донорських органів узгоджується із європейською практикою. У Європейському Союзі існує кілька варіантів дачі явно вираженої згоди на донорство органів. У деяких державах-членах ЄС існують певні реєстри, в які окремі особи мають право внести свої рішення із зазначеного питання [4].

Однак питання у тому чи здатен саме такий варіант, який міститься у законопроекті, вирішити питання трансплантації органів в Україні. Для прикладу, за даними NHS - британської державної системи охорони здоров'я, вперше за минулі 10 років у Британії впала кількість донорів органів для пересадки на п'ять відсотків. Отже, незважаючи на активну діяльність кампаній за збільшення донорства, кількість людей, які записуються в національному реєстрі донорів, не зростає. [5] Варто наголосити, що загальний рівень інформованості населення з цього питання у Великобританії значно вище, ніж в Україні. Фактично на сьогодні активна роз'яснювальна та агітаційна робота в Україні ведеться лише щодо донорства крові. У цьому аспекті більш перспективним для України видається інший варіант - коли донорство органів допускається при відсутності явно вираженого відмови на донорство. Саме такий підхід містився у альтернативному законопроекті, який було відхилено.

Тому взятий за основу законопроект можна вважати, по-перше, лише першою сходинкою на шляху до більш кардинальних змін у правовому регулюванні питання трансплантації органів та тканин (від померлих донорів зокрема); по-друге, він має розглядатись одночасно із чітко визначеним механізмом просвітницької роботи з населенням, яка повинна здійснюватись

постійно та на всіма доступними законними способами (від індивідуальної роз'яснювальної роботи до популяризації донорства в ЗМІ).

Отже, європейська інтеграція України сприяє пожвавленню вдосконалення законодавчого регулювання суспільних відносин у сфері медичної діяльності, приведення вітчизняного законодавства у відповідність до європейських стандартів. Однак відповідні зміни повинні відбуватись системно, з урахуванням думки громадськості та орієнтації на максимальне забезпечення прав пацієнтів.

Список використаних джерел

1. Васечко Л. О. Охорона здоров'я населення як складова національної безпеки України / Л. О. Васечко // Публічне право. - 2015. - № 4. - С. 49-53.

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами з іншої сторони від 27 червня 2014 р.// [Електронний документ]. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_%28body%29.pdf.

3. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони здоров'я та трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людині» [Електронний документ]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56231.

4. Директива Європейського парламенту і Ради ЄС про стандарти якості та безпеки людських органів, призначених для трансплантації від 07.07.2010 р. № 2010/45/ ЄС [Електронний документ]. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_b3_8.

5. Перассо В. Криза з донорськими органами і як її зупинити [Електронний ресурс]/ Валерія Перассо. - Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/health/2015/07/150721_crisis_vj_organ_donors_it